

100 let
města Tanvald

1905 - 2005

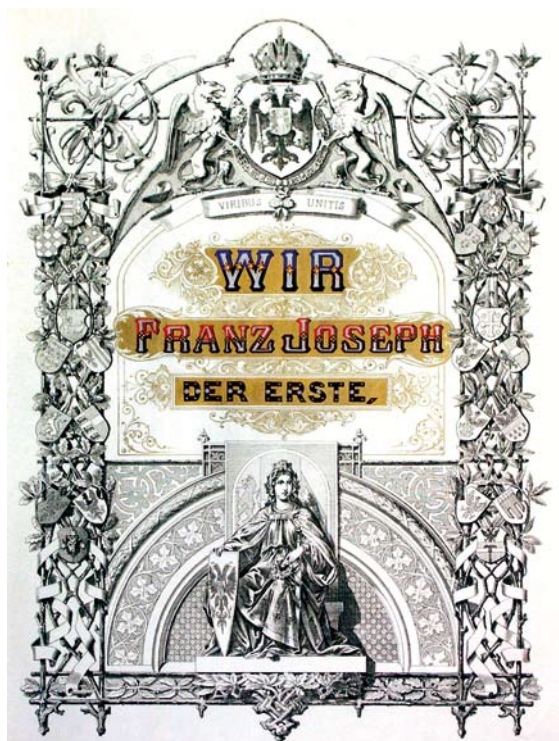
Zvláštní vydání

Tanvaldský zpravodaj

Vydává MěÚ Tanvald - XXIII. ROČNÍK, 1. června 2005

Cena: 20 Kč

My, František Josef první,
z boží milosti
císař
rakouský,
Apoštolský
král maďarský,

král český, dalmatský, chorvatský, slavonský,
haličský, vladiměřský a illyrský, arcivévoda rakouský,
velkovévoda krakovský, vévoda lotrinský, salcburský,
štyrský, korutanský, krajinský, bukovinský, horno- a
dolnoslezský, velkokníže sedmihradský, markrabě
moravský, knížecí hrabě habsburský a tyrolský
atd. atd.,

jsme se z naší královské a císařské moci cítili být pohnuti
a naším rozhodnutím ze 7. června 1905

jsme rozhodli
naš věrný
městys Tanvald
v našem Království českém
nejvyšším oceněním jeho
zdárně vedené obce
a jeho snahy o hospodářský rozvoj
povýšit na

město.

Čís. 57.

Vyhlášení c. k. místodržitele pro království České ze dne 21. června 1905, č. 147822, o povýšení městyse Tannwaldu na město.

Jeho c. a k. Apoštolské Veličenstvo ráčil Nejvyšším rozhodnutím ze dne 7. června 1905 městyse Tannwald v politickém okrese Jabloneckém nejmilostivěji povýšiti na město.

Nr. 57.

Kundmachung des k. k. Statthalters für das Königreich Böhmen vom 21. Juni 1905, S. 147822, betreffend die Erhebung des Marktes Tannwald zur Stadt.

Seine k. und k. Apostolische Majestät haben mit Allerhöchster Entschliessung vom 7. Juni 1905 den Markt Tannwald im politischen Bezirke Gablonz zur Stadt allergnädigst zu erheben geruht.

71 Částka XIII. 59. Vyhlášení ze dne 24. června 1905.

To se k výnosu c. k. ministerstva vnitra ze dne 13. června 1905, č. 18334, uvádí u všeobecnou známost.

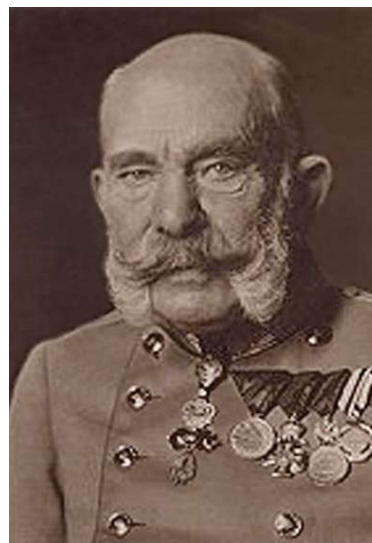
C. k. místodržitel:
Karel hrabě Coudenhove v. r.

XIII. Stúf. 59. Kundmachung vom 24. Juni 1905. 71

Dies wird zufolge Erlasses des k. k. Ministeriums des Innern vom 13. Juni 1905, S. 18334, zur allgemeinen Kenntnis gebracht.

Der k. k. Statthalter:
Karl Graf Coudenhove m. p.

Historická kopie ze sbírky zákonů z roku 1905

císař
František Josef I.

Desky jmenovacího dekretu

Událost povýšení městysu Tanvald na město byla popsána v kronice města:

Dne 9. června přišla panu starostovi¹⁾ soukromá zpráva s blahopřáním od pana císařsko královského vicesekretáře ministerstva vnitra Dr. Františka Zieglera .

Dne 13. června následovalo písemné sdělení Jeho Excelence ministra vnitra hraběte Arthura Bylandta Rheydta²⁾ v následujícím doslovném znění:

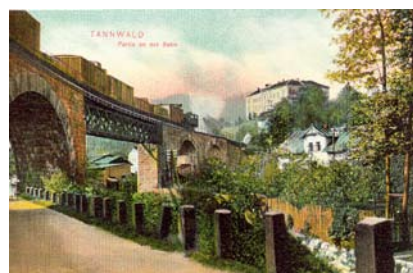

„Nejvyšším rozhodnutím ze 7. června 1905 jeho císařské a královské Apoštolské Veličenstvo nejmilostivěji ráci lo povýšit městys Tanvald na město“.

Tato radostná zpráva pronikla bez prodlení za doprovodu oslavné střelby z mozdířů s výzvami k všeobecné vlajkoslávě k obyvatelstvu. Následkem tohoto vysokého vyznamenání byla 9. a 10. července na znamení radosti a díky městským zastupitelstvem mladého města uspořádána jednoduchá oslava s následujícím programem:

- 1) Shromáždění spolků a školáků u hotelu Koruna v Dolním Tanvaldu
- 2) Slavnostní zasedání městského zastupitelstva v sále hotelu Koruna
- 3) Slavnostní průvod k polní mši na hřiště v Dolním Tanvaldu
- 4) Zpáteční pochod ke škole v Dolním Tanvaldu a rozpuštění průvodu

Tato jednoduchá prostá slavnost probíhala nejskvělejším způsobem za účasti celého městského zastupitelstva a velmi početné účasti císařsko královských úředníků,

spolků a obyvatelstva spolu se školní mládeží. Slavnostní průvod se odebral na slavnostní shromáždění, na kterém pan starosta v krátkém projevu vyzdvihl, že během 10 let byla naše obec již dvakrát vyznamenána nejvyšší přízní a milostí Jeho císařského a královského Apoštolského Veličenstva a že každý občan může být na toto hrdý. Na znamení díky byl odeslán děkonný telegram³⁾ s vyjádřením holdu, trojnásobně provolána sláva s vyzváním k účasti na slavnostní bohoslužbě, pro niž byl na hřišti zřízen oltář. Nakonec měl pan farář

Josef Kammer delší smysluplnou promluvu, která byla přijata s libostí , pochvalou a potleskem. Poté defilovali účastníci přítomných spolků a školáci před císařsko královskými úředníky, městským zastupitelstvem, panem vedoucím úřadu císařsko královského okresního hejtmanství Wilhelmem Müllerem a panem okresním starostou Juliem Pattermanem, načež následovalo rozpuštění průvodu.

Děkovné dopisy byly nato odeslány na c. a k. ministerstvo vnitra, c. a k. místodržitelství, slavnému zemskému výboru a na okresní zastupitelstvo. Vzhledem k tomuto

nejvyššímu vyznamenání došel významný počet blahopřání a telegramů, mezi jinými od pana císařsko královského vedoucího úřadu okresního hejtmanství z Jablonce, firmy Pribsch Erben, císařsko královského vicesekretáře ministerstva vnitra Dr. Franze Zieglera, pana poslance Heinricha Pradeho, jeho Excelence pana císařsko královského místodržitele Karla hraběte Coudenhova, od c. a k. okresního komisaře Josefa Ruta z Ústí a mnoha jiných.

Následujícího dne odpoledne se uskutečnil dětský slavnostní pochod

s dětskými radovánkami na hřiště v Horním Tanvaldu takovým způsobem, že děti ze Žďáru se sešly s dolnotanvaldskými u školy a společně se zvучným hraním kapely pana Františka Görnera odešel průvod Horskou ulicí a u Fischerovy kapličky následovalo spojení s hornotanvaldskými školáky. Průvod, který měl projít ulicí císaře Josefa k hostinci „Císaře rakouského“ a pak

ulicí Pod Špičákem až na hřiště na Hohenwartu na Horním Tanvaldu, nemohl být bohužel pro místní liják dokončen a děti musely být předčasně umístěny a pohoštěny v určených hostincích. Potom začaly různé zábavy v nejveselejší náladě, které skončily opravdovým sbatřením 1.200 shromážděných školních dětí a zůstaly příjemnou vzpomínkou nejen v nadšených dětských srdcích, ale i u ostatních účastníků.

Pro tuto slavnost byl věnován městským zastupitelstvem obnos 1.000 korun. Kromě toho bylo rozhodnuto učiniti objednávku pamětní listiny, diplomu ke zlistinění tohoto důhodného, nejvyššího milostivého počínu.

Krátce předtím byla i obec Smržovka povýšena na město, 8. června jí bylo blahopřáno telegramem od pana místodržitele Coudenhova. Z toho, že Tanvald nebyl úspěšný, měli velikou radost. Byly plánovány velké oslavy, ale nestalo se tak, jelikož Tanvald se stal také městem.

1) Heinrich Stieglitz, narozen 2. května 1849, obchodník, bytem v čp. 250, později 351 Tanvald, starosta Tanvaldu od roku 1888. Měl zásluhy o renovaci kostela, zřízení spořitelny, postavení školy v Žďáru a Dolním Tanvaldu, o povýšení Tanvaldu na městys 1895 a na město 1905. Obdržel čestné občanství Tanvaldu, byl jmenován císařským radou. Zemřel 1915.

2) Hrabě Artur Byland Rheydt byl rakouským ministrem vnitra Předlitavska (tj. rakouské části Rakouska-Uherska) od 1. ledna 1905 do 1. května 1906 ve vládě Paula von Gautsche (zdroj: Kolektiv, Československé dějiny v datech, Praha 1986, str.589). Jeho otec narozený 1821 byl známým rakouským generálem, mnohaletým ministrem vojenských a neúnavným reformátorem ozbrojených sil monarchie.

3) Text děkovného telegramu, viz. níže:

Text děkovného telegramu, který byl dne 9.7.1905 zaslán nejvyšší kanceláři kabinetu jeho císařského a královského Apoštolského Veličenstva v rakouském Bad Ischlu: Zato, že Jeho Veličenstvo ráci lo nejmilostivěji povýšiti náš městys na město a udělit nám tak nejvyšší vyznamenání, srdečně děkujeme, z nejhlubšího nitra vycházejíc ujišťujeme nejoddanější láskou, nezměnitelnou věrností a oddaností Vašemu Veličenstvu a rodovému císařskému domu. S nejponiženější oddaností obyvatelstvo města Tanvald a jeho starosta Heinrich Stieglitz.

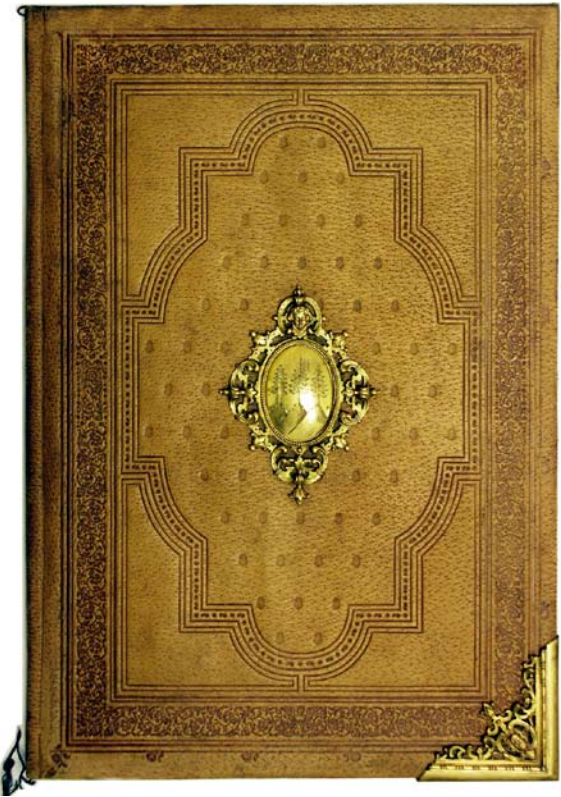
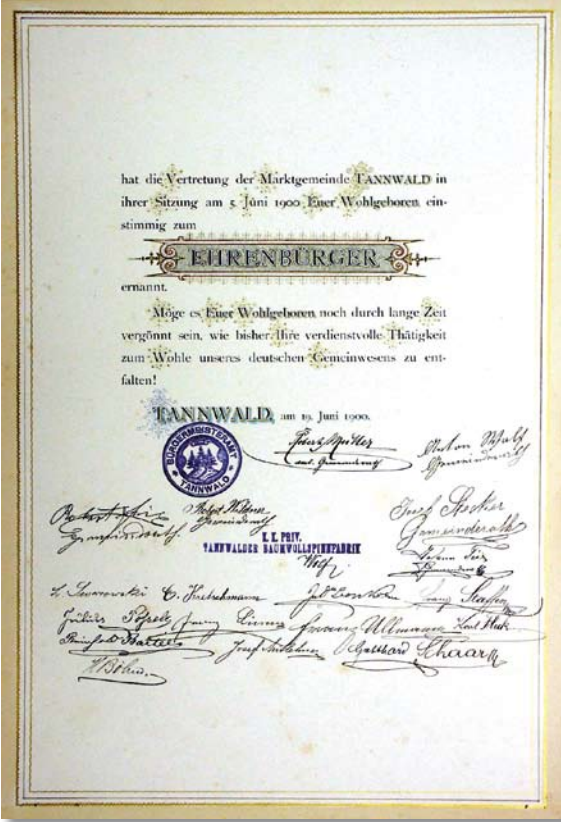
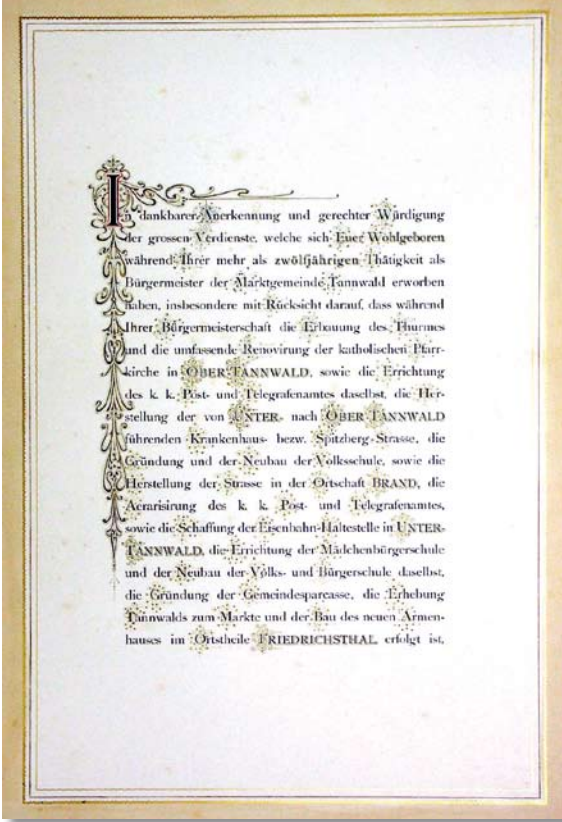
Tanvald jako město a okres

Slavnostní předání dekretu povýšení Tanvaldu na město v roce 1905 tak bylo především díky pili občanů vyvrcholením historického bytí a přeměny obce z původně horské osady na město. Od roku 1908 - 9 je dominantou obrazu tanvaldského prostoru výrazná budova radnice, jakou se může prezentovat jenom málo měst stejné velikosti.

Politický okres Jablonec nad Nisou se skládal v roce 1900 ze dvou soudních okresů, Jablonec nad Nisou a Tanvald. Celý politický okres Jablonec nad Nisou měl rozlohu přes 210 km² a 84.547 obyvatel. Mezi 93 politickými okresy v tehdejších Čechách byl Jablonecký okres dle rozlohy jedním z nejmenších. Menší byly už jen Šluknov se 190 km², Rumburk se 167 km² a Aš se 144 km². Počtem obyvatel však mnohé okresy předčil a s 409 obyvateli na 1 km² patřil mezi okresy s nejhustějším osídlením v Čechách. Soudní okres Tanvald měl v té době rozlohu 96,65 km² a 29.229 obyvatel.

Čestný občan Heinrich Stieglitz

Jeho Uctivosti panu Heinrichu Stieglitzovi,
starostovi, předsedovi místních školních rad Dolního Tanvaldu, Horního Tanvaldu a Žďáru, jakožto školních výborů živnostenských pokračovacích škol v Dolním a Horním Tanvaldu, předsedovi ředitelství obecní spořitelny, členovi okresního zastupitelstva, protektorovi spolku vojenských veteránů a čestnému členu vícero spolků atd. atd.

Jako děkované uznání a ocenění velkých zásluh, které Vaše Uctivost má za 12letou činnost starosty městyse Tanvald, obzvlášť s ohledem na to, že během Vašeho starostování došlo k výstavbě věže a rozsáhlé renovaci katolického farního kostela v Horním Tanvaldu, jakožto ke zřízení zdejšího c. a k. poštovního a telegrafního úřadu, k vybudování silnice Nemocniční a Pod Špičákem, spojující Dolní a Horní Tanvald, k založení a novostavbě obecní školy, jakožto k vybudování silnice v části obce Žďár, k erarizaci c. a k. poštovního a telegrafního úřadu, jakožto ke zřízení železniční zastávky Dolní Tanvald, ke zřízení dívčí měšťanské školy a výstavbě nové zdejší obecní a měšťanské školy, k založení obecní spořitelny, k povýšení Tanvaldu na městys a k vybudování nového chudobince v místní části Friedrichsthal, rozhodlo zastupitelstvo městyse Tanvald na svém zasedání dne 5. června 1900 jednohlasně jmenovat Vaši Uctivost

čestným občanem.

Ať je Vaši Uctivosti ještě na dlouhou dobu dopřáno rozvíjet jako dosud záslužnou činnost pro blaho naší německé obce.

Podpisy členů zastupitelstva

Tanvald 19. června 1900
(Překlad udělení čestného občanství. Pozn. red.)

Heinrich Stieglitz starosta Tanvaldu od 1888 až 1915

Obchodník, bytem v čp. 250, později v čp. 351, dlouholetý starosta Tanvaldu. Měl zásluhy o renovaci kostela, zřízení spořitelny, postavení škol v Žďáru a Dolním Tanvaldu, o povýšení Tanvaldu na městys 1895 a na město 1905.

Z rodného listu:
Jméno: Heinrich
Narozen: 2. 5. 1849, v 6 hod ráno
Pohlaví: mužské
Původ: manželský
Porodní bába: Karolina Predigrová z Tanvaldu
Otec: Stieglitz Frantz, truhlář, syn Augustina Stieglitze, domkáře ze Smržovky č. 356 a Marie Elizabety Schiffnerové z Rychnova č. 311, panství Svijany.
Matka: Anna, dcera Franze Antona Friedricha, sedláka ze Smržovky č. 69, a Josefy Fischerové ze Smržovky č. 68, panství Smržovka
Kmotři: Josef Linke, tkadlec
Josef Hochmann, řezník, oba z Tanvaldu

Heinrich Stieglitz, zasloužilý starosta a císařský rada, zemřel 26. září 1915 jako: čestný občan Tanvaldu, zástupce předsedy okresního výboru, předseda ředitelství a kanceláře městské spořitelny, předseda obecních

školních rad v Dolním Tanvaldu, Horním Tanvaldu a Žďáru, předseda školních výborů živnostenských pokračovacích škol v Dolním a Horním Tanvaldu, protektor spolku vojenských veteránů v Tanvaldu, prezident pobočky spolku Červeného kříže pro Tanvald a okolí, čestný člen a člen mnoha veřejně prospěšných a humanitárních spolků. Jako spoluzakladatel spořitelny působil od roku 1895 velmi úspěšným způsobem pro rozvoj ústavu...V upřímné snaze, podporován svými bohatými zkušenostmi a ušlechtilými vlastnostmi, téměř polovinu svého života neúnavně a svědomitě obětoval blahu obce, svými plodnými podněty a svou neúnavnou činností vyvolal pokrokový rozvoj naší obce, a tak si získal neomezenou důvěru a oddanost obyvatelstva a nezhaditelné zásluhy o svou milovanou vlast, pročež bude v dějinách Tanvaldu jeho jméno navždy po zásluze a s díky uctíváno a zapsáno zlatým písmem.“
Pohřeb se konal ve středu 29. září 1915 v 15 hodin od radnice. Jeho hrobka se nachází na hřbitově v Horním Tanvaldu u hlavní brány.

(Vybráno ze smutečních oznámení. Bohužel dosud nebyla objevena žádná z dochovaných fotografií Heinricha Stieglitze. Pozn. red.)

Překlad, popř. přepis archiválií:
1) ČR - SOA v Litoměřicích, Sběrka druhopisů matrik, FÚ Tanvald, kniha narození 1849, folio 5 - zápis týkající se narození pana Heinricha Stieglitze
2) ČR - Státní oblastní archiv v Litoměřicích, Státní okresní archiv Jablonec nad Nisou, fond NAD 0038 Archiv města Tanvald, kronika města

Vítejte v Tanvaldě

Dnešní město Tanvald se skládá z Tanvaldu, Šumburku a Žďáru. S téměř sedmi tisíci obyvateli zaujímá pozici přirozeného centra spádové oblasti. Od 1. ledna 2003 se Tanvald stal v rámci reformy veřejné správy městem s úřadem s rozšířenou působností, tzv. obcí III.

Do správního obvodu MěÚ Tanvald patří obce: Albrechtice v J.h., Desná, Harrachov, Jiřetín p. Bukovou, Kořenov, Plavy, Smržovka, Tanvald, Velké Hamry a Zlatá Olešnice dohromady s dvadvaceti tisíci obyvateli a 190 km². Tradičně převažující textilní průmysl reprezentuje a.s. Seba T, strojírenskou výrobu pak závod Litmas. Díky poloze v lyžařsky nejatraktivnější oblasti Jizerských hor se na příjmech

obyvatel Tanvaldu stále významněji podílí turistický ruch. Infrastruktura města se přizpůsobila potřebám jeho návštěvníků. Poskytované služby odpovídají běžné evropské úrovni. Patří k nim nejen široká nabídka ubytovacích a stravovacích kapacit, ale například i funkční infocentrum a prostorné parkoviště s veřejnými záchodky v centru města. V sociální oblasti se město rovněž dobře stará o staré občany, pro které byl postaven penzion pro seniory a nový dům s pečovatelskou službou. Vznik řady soukromých ordinací, privatizace tanvaldské nemocnice a její modernizace, včetně přístrojového vybavení přinesly zkvalitnění zdravotnických služeb pro celou spádovou horskou oblast.

Většinu kulturních a společenských akcí ve městě zajišťuje Městská kulturní kancelář Tanvald, vzniklá v roce 1993. Dlouhou tradici mají koncerty vážné hudby Tanvaldské hudební jaro a Podzimní cyklus komorní hudby. Oblibu si získal také festival amatérů HAF (Humor v amatérském filmu). V roce 1994 byla založena nová tradice lidových slavností. Město provozuje kino Jas, sloužící po přestavbě, dokončené v roce 2001, jako víceúčelové kulturní zařízení.

Do Jizerských hor přijíždí většina návštěvníků s cílem trávit dovolenou aktivně a sportovně.

V roce 2003 byl zprovozněn víceúčelový areál Tanvaldská

kotlina, sloužící zároveň jako autokemp, a to celoročně. Další možnosti sportovního využití nabízí bowlingové dráhy Hotelu Bon. Lyžaři mají k dispozici nedařlé zimní středisko Špičák, areál Parlament v Desné, snadno dosažitelný je i Harrachov, Rokytnice nad Jizerou a další centra zimních sportů. Od roku 2003 je v provozu nová čtyřsedačková lanová dráha na Špičák. V ulicích města je instalován informační systém pro pěší i automobilisty. Celoročně je Tanvald připraven nabídnout co nejlepší podmínky všem návštěvníkům, milovníkům sportu a horské přírody, turistům z České republiky i ze zahraničí.

Historický pohled ze Šumburku n. D. na část Tanvaldu, rok 1938

Pohled ze Šumburku n. D. na část Tanvaldu v roce 2005

Slovo starosty

Slibný a pestrý rozvoj Tanvaldu a Šumburku nad Desnou z druhé poloviny 19. a začátku 20. století neměl dlouhého trvání. Hospodářské síly sice pohlížely s nadějí na budoucnost a dokázaly se vyrovnat

se všemi krizovými jevy a přizpůsobit se novodobým požadavkům, avšak vývoj politicko-právních vztahů ve společnosti, kulturní a sociální chování Čechů a Němců vykazovaly stále přibývajícím rozpory. Úředně mělo být dosaženo jazykového zrovnoprávnění, ale císařská vláda neměla žádné pochopení pro snahy sblížení a ožívání vztahů mezi německy a česky hovořícím obyvatelstvem.

Po 1. světové válce se protiklady ve struktuře obyvatelstva na jazykové hranici výrazně zviditelňovaly a do té doby přetrvávající a pro obě strany užitečné vazby, pořádky a rovněž tak i společný hospodářský život se začaly hroutit. Politické napětí v 30. letech minulého století, připojení k Velkoněmecké říši, válečné inferno, odsun německy mluvícího obyvatelstva, politické uspořádání po 2. světové válce a období studené

války znamenaly na mnoho desítek let konec rozkvětu městečka ve východní části Jizerských hor.

Až teprve politické změny na přelomu 80. a 90. let minulého století se významným způsobem dotkly i dalšího rozvoje Tanvaldu. Po postupných změnách v průmyslové sféře se začalo za výrazné pomoci města rozvíjet soukromé podnikání. Městu se podařilo vytvořit velice dobré podmínky pro kvalitní sportovní, kulturní a společenské využití občanů i jeho návštěvníků.

Výrazným způsobem se zlepšilo prostředí a vybavení základních škol a školských zařízení, pozitivních změn jsme se dočkali v kvalitě životního prostředí i čistoty ve městě. Jako prioritu jsme si zvolili rozvoj cestovního ruchu. V této oblasti se realizovala celá řada projektů, díky nimž se Tanvaldsko stalo vyhledávaným místem domácích

i zahraničních turistů.

Rozvoj našeho města na přelomu 20. a 21. století svým významem navazuje na události, které vedly k udělení dekretu o povýšení Tanvaldu na město právě před sto lety.

Petr Polák
starosta města

Městský prapor

Dne 7. 5. 2001 byl Tanvaldu Poslaneckou sněmovnou ČR udělen prapor.

Tanvaldský
zpravodaj

Zvláštní vydání měsíčníku Tanvaldský zpravodaj. Vydává Město Tanvald, Městský úřad Tanvald, Palackého 359, Tanvald, IČO: 262 587. Vychází 1. 6. 2005 při příležitosti 100. výročí povýšení Tanvaldu na město. V textu jsou použity historické dokumenty, ilustrační foto a informace z internetových stránek Hasičského muzea v rakouském Linci. Poděkování za spolupráci na zvláštním vydání Tanvaldského zpravodaje patří: Mgr. Janu Kašparovi, řediteli Státního okresního archivu v Jablonci nad Nisou, p. Jaroslavu Rýdlovi, p. Zdeňku Havlovi a p. MUDr. Janu Lenkovi z Tanvaldu a p. Františku Padrtovi z Jablonce nad Nisou. Redakce: Richard Seidel a Ludmila Abrahamová, jazyková úprava: Mgr. Libuše Vedralová. Náklad 2000 ks. Sazba a tisk SATO Tanvald. Cena 20 Kč. Adresa redakce: Infocentrum Tanvald, Krkonošská 629, 468 41 Tanvald, Tel.: 483 369 670. E-mail: infocentrum@tanvald.cz.